

DİYARBAKIR KADIN KAPALI CEZAEVİNDE HÜKÜMLÜ OLARAK BULUNAN ŞÜKRİYE GEZGİN' E YÖNELİK HAK İHLALLERİNE İLİŞKİN RAPOR

A.) Raporun Konusu

Diyarbakır Kadın Kapalı Cezaevinde hükümlü olarak bulunan Şükriye GEZGİN isimli mahpusa cezaevinde uygulanan işkence, kötü muamele, hakaret ve tehdit suçlarına ilişkin, olayın mağduru ile yapılan görüşmeler sonucu yaşanan hak ihlalleri ve çözüm önerileri ile ilgili tespit ve değerlendirme raporudur.

B.) Heyetin Oluşumu

Diyarbakır Barosu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi ve Rosa Kadın Derneği; 31.05.2021 tarihinde Diyarbakır Kadın Kapalı Cezaevinde yangın çıktığı ve mahpuslara işkence uygulandığı bilgisini almıştır. Bunun üzerine, Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi ve Cezaevi Komisyonu, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu ve Cezaevi Komisyonu ile Rosa Kadın Derneği Hukuk Komisyonundan oluşan bir heyetle, 01.06.2021 ve 02.06.2021 tarihlerinde Diyarbakır Kadın Kapalı Cezaevine gidilmiştir ve Mağdur ile avukat görüşme odasında yapılan görüşme sırasında tespit ve incelemelerde bulunulmuştur.

C.) Heyetin İlk İzlenimleri

Oluşturulan heyet, Mağdur ile avukat görüşme odasında gerçekleştirilen görüşmede ilk olarak yukarıda adı geçen kurumları temsilen geldiklerini, geliş amaçlarının kendisinin maruz kaldığı işkence ve diğer hak ihlallerinin tespitine yönelik olduğu belirtilmiş ve heyetteki avukatlar kendilerini tanıtmışlardır.

Mağdurun ayrıntılı beyanları alınmadan önce ilk aşamada Mağdurun üzerinde Cezaevi İdaresi tarafından kendisine verilen uzun kollu, dize kadar uzanan, düğmesiz ve önü tek bağcıkla kapanan bir önlük olduğu, önlüğün içinde sadece sütyen ve pantolon olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca mağdurun yüz ve vücut kısmında gözle görülen yaralar, aşağıda belirtilmiştir:

D.) Darp İzlerine Dair Tespitler:

- Yüzde alın bölgesinin sol tarafında darp izleri, çizgisel halde yaralanmalar,
- Yüzde alın bölgesinin sağ tarafında henüz çok yeni olduğunu düşündüğümüz şişlik,
- Sırtının üst sağ kısmında ortalama 4 parmak uzunluğunda kırmızı leke, (Cop izi olduğunu belirtti)
- Her iki elin çeşitli bölgelerinde morluklar,
- Her iki elin parmakları üzerinde morluklar,
- Sol kolda el bileğinden dirseğe kadar olan bölgede henüz yeni olduğunu gözlemlediğimiz çizgisel halde yara kesikleri, (Cam kesikleri)

- Sağ kolda el bileğinden dirseğe kadar olan bölgede çok eski olduğunu gözlemlediğimiz çizgisel halde yara kesikleri,
- Her iki ayak bileğinde kırmızı renkli lekeler tespit edilmiştir.
- Kafasına aldığı darbeler sebebiyle arka kısımda şişlik olduğunu söyledi, fakat tarafımızca gözlemlenemedi.
- 01.06.2021 tarihinde saat 14.00 civarında Cezaevi memurları tarafından tekrar darp edildiğini ve yukarıda belirttiğimiz ve henüz çok yeni olduğunu düşündüğümüz alın bölgesinin sağ tarafındaki şişliğin, söz konusu darp sebebiyle oluştuğunu beyan etmiştir.
- Mağdur, ayrıca 31.05.2021 tarihinde kendisine akşam yemek verilmediğini, 01.06.2021 tarihinde ise verilen yemekleri reddettiğini beyan etmiştir.

E.) Mağdur Şükriye GEZGİN' in Beyanları

Yapılan görüşmelerde tarafımıza vermiş olduğu beyanlarında özetle;

Mağdur; 22 yaşında olduğunu, 15 yaşından beri cezaevinde olduğunu, anne ve babasının da cezaevinde olduğunu, iki haftadır telefon hakkının kullandırılmadığını beyan etmiştir.

Mağdur; 31.05.2021 günü saat 20.00 civarında, cezaevi memurlarından bir sigara istediğini, memurların kendisine sigara vermemesi üzerine battaniyesini yaktığını bunun üzerine kısa saçlı bir memurun, tek olarak kaldığı odaya gelip yangına müdahale ederek kendisini avluya çıkardığını, ters kelepçelediğini ve kafasını beton zemine vurup darp ettiğini, daha sonra 3 memurun daha avluya gelerek yine kendisini dövdüklerini ve sürekli çok ağır hakaret ettiklerini ifade etmiştir.

Mağdur; dumandan etkilenmesi sebebiyle Cezaevi İdaresi tarafından ismini bilmediği bir hastaneye elleri kelepçeli bir halde götürüldüğünü, hastane koridorunda beklerken birden bağırdığını, "Mahkuma işkence ediyorlar." diyerek bağırdığını ve kendisini hastaneye götüren memurlardan birine saldırdığını, bunun üzerine muayene olmadan apar topar tekrar cezaevine getirildiğini, ortalama 15 dk cezaevinde kaldıktan sonra tekrar hastaneye götürüldüğünü, muayene olduğunu ve tekrar saat 24.00 civarında cezaevine getirildiğini belirtmiştir.

Mağdur; hastane dönüşü tek kişilik hücreye konulduğunu ve bütün ısrarlarına rağmen kendisine kıyafetlerinin, kişisel hiçbir eşyasının (havlu, tarak, diş fırçası vb) verilmediğini; temizlik malzemesi, battaniye, nevresim, yastık verilmediğini beyan etmiştir. Mağdur, ayrıca memurlar tarafından kendisine yangın sırasında kıyafetlerinin ve tüm eşyalarının yandığı bilgisinin verildiğini beyan etmiştir.

Mağdur; yangın ve hastane sonrası konulduğu tek kişilik hücrenin camlarının kırık olduğunu; kıyafetlerine, kişisel eşyalarına, ihtiyaçlarına dönük ısrarlı taleplerinin hiçbir şekilde yerine getirilmemesi sebebiyle ve uğradığı işkence sebebiyle çok etkilendiğini bu sebeple de kırık olan cam parçası ile sol kolunu birçok yerinden kendisini yaraladığını ifade etmiştir. Yukarıda belirttiğimiz, sol kolda el bileğinden dirseğe kadar olan bölgede henüz yeni olduğunu gözlemlediğimiz çizgisel halde yara kesiklerinin bu sebeple oluştuğunu ifade etmiştir.

Mağdur; Cezaevi memurları tarafından bütün bu süreç boyunca, "Sen hiçbir şeye layık değilsin", "Sen köpeksin", "Bir köpek gibi yaşamaya mahkumsun" demek suretiyle kendisine hakaret edildiğini beyan etmiştir. Yine aynı şekilde Mağdur; Cezaevi memurları tarafından bütün bu süreç boyunca, "İki günde bir işkence göreceksin" demek suretiyle kendisinin tehdit edildiğini beyan etmiştir.

Mağdur; farklı odalarda kalan diğer mahpuslarından edindiği bilgiye göre, bir kısım mahpusun işkence seslerine tanık olduğunu belirtmiştir. Mağdur; ağzında platin olduğunu bu sebeple de temiz kalması gerektiğini ve buna rağmen diş macunu ve diş fırçasının verilmemesi sonucunda ağrı çektiğini beyan etmiştir.

F.) Heyetin Tespitleri

Heyetimizce yapılan görüşmeler neticesinde; Mağdur Şükriye GEZGİN' in Cezaevi memurları ve personelleri tarafından işkence, kötü muamele, hakaret ve tehdit suçlarına maruz kaldığına yönelik yoğun ve ciddi bir kanaat oluşmuştur.

G.) Heyetin Değerlendirmeleri

1.) Heyetimizce yapılan tespitler neticesinde; Mağdurun işkence, kötü muamele, hakaret ve tehditlere maruz kalması, cezaevi memurlarının ve personellerinin eylem, işlem ve keyfi uygulamalarının işkence ve insanlık dışı aşağılayıcı muamele olduğu değerlendirilmektedir.

a) Anayasanın işkence yasağını düzenleyen 17/3. Maddesi şu şekildedir: *“Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”*

b) AİHS'nin 3. Maddesi şu şekildedir: *“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”*

c) İşkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya karşı birleşmiş milletler sözleşmesinin 4. Maddesi şu şekildedir:

“Her Taraf Devlet, tüm işkence eylemlerinin kendi ceza kanununa göre suç olmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde, işkence yapmaya teşebbüs ve işkenceye iştirak veya suç ortaklığı yapan şahsın fiili suç sayılacaktır.

Her Taraf Devlet, fiilleri ağırlıklarını dikkate alarak uygun müeyyidelerle cezalandıracaktır.”

d.) İşkence ve kötü muamele, hem Anayasada hem Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ve Anayasa'nın 90/5 maddesi uyarınca yasalardan da güçlü ve üstün bir statü kazanan temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerde yasaklanmıştır. Uluslararası normlarda işkencenin suç olarak tanımlanması ve cezai müeyyideler uygulanması gerektiği hükme bağlanmıştır.

e.) Türk Ceza Kanununun işkence suçu başlıklı 94. Maddesi şu şekildedir: *“(1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz.

(6) (Ek: 11/4/2013-6459/9 md.) Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez.”

Yukarıdaki tespitler gözetildiğinde, ilgili cezaevi memurları ve personelleri hakkında derhal soruşturma başlatılmalı, uluslararası standartlara uygun yürütülecek tahkikat neticesinde, eylemleri ile uyumlu bir şekilde şüphelilerin cezalandırılması gerekmektedir.

2.) Heyetimizde, işkence, kötü muamele, hakaret, tehdit suçlarının işlenmiş olması yönünde ciddi ve yoğun bir kanaatin olması nedeniyle

a.) Savcılık tarafından re'sen soruşturma başlatılmasının,

b.) Maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve failerin tespiti açısından etkin bir adli soruşturma yürütülmesinin,

c.) Mağdur beyanları alınarak kendisine işkence yapan kişilere yönelik tariflerle birlikte tespit ve teşhis işlemleri yapılmasının,

d.) Tespite konu olayda görevli Cezaevi memurları ve personelleri hakkında muhtemel bir işkence, kötü muamele soruşturmasının şüphelisi olabilecekleri gözetilerek yürütülecek soruşturma tamamlanıncaya kadar açığa alınmalarının hukuken gerekli ve zorunlu olduğu değerlendirilmektedir.

3.) Heyetimizce; Mağdurda çok ciddi darp izleri ve yaralanmalar olmasına rağmen tedavi edilmemesinin, hastane dönüşü Covid-19 sebebiyle karantina koğuşuna alınması gerekirken tek kişilik hücreye alınmasının, iç hukukta ve uluslararası hukukta güvence altına alınan Sağlık hakkının ihlal edildiği değerlendirilmektedir.

H.) Sonuç: Mağdurun;

a.) İşkence, kötü muamele, hakaret, tehdit suçlarına maruz kaldığı,

b.) Anayasal hakkı olan sağlık hakkının ihlal edildiği tespit edilmiştir. 04.06.2021

Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi

Diyarbakır Barosu Cezaevi Komisyonu

İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi Kadın Komisyonu

Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi Cezaevi Komisyonu

Rosa Kadın Derneği